

XÂY DỰNG TÀI LIỆU GIẢNG DẠY LẬP THỂ

CONSTRUCTION OF STEREOSCOPIC TEACHING MATERIALS

Trần Khai Xuân¹, Vương Huệ Nghi²

¹NCS Đại học Sư phạm Hoa Nam, Trung Quốc; loixuan7380@yahoo.com

²NCS Đại học Trung Sơn, Trung Quốc

^{1,2}Trường Đại học Sư phạm TP.HCM

Tóm tắt - Bài viết giới thiệu tài liệu giảng dạy lập thể, nguyên tắc và các bước xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể môn tiếng Trung cho khối chuyên ngữ bao gồm chọn tài liệu chính, xây dựng tài liệu học tập, tài liệu trực tuyến... Thông qua việc khảo sát thực trạng dạy và học tiếng Trung trong khối chuyên ngữ tại trường Đại học Sư phạm thành phố Hồ Chí Minh, có thể thấy việc xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể là cần thiết vì trước tiên là phù hợp với nhu cầu dạy và học của giáo viên và sinh viên hiện nay, sau đó là phù hợp với xu hướng lấy người học làm trung tâm. Tài liệu giảng dạy lập thể giúp cho cả giáo viên và sinh viên chủ động hơn trong việc dạy và học, cung cấp nguồn tài liệu tham khảo phong phú và mang tính hệ thống hơn cho sinh viên, nâng cao khả năng tự học của sinh viên, giúp cho sinh viên tiếp cận được nhiều kiến thức mới và tăng cường môi trường giao lưu trao đổi và học hỏi lẫn nhau giữa các sinh viên.

Từ khóa - tài liệu giảng dạy lập thể; nguyên tắc xây dựng; thực trạng dạy và học; khối chuyên ngữ; môn tiếng Trung

Abstract - The article introduces stereoscopic teaching materials, guidelines and documentation of steps to build up to the goal of teaching Chinese to selected terminology block which include the main document, building learning materials and online materials. Through the survey of teaching and learning situation in Chinese terminology block in Ho Chi Minh City Pedagogical University, we can see that the construction of stereoscopic teaching materials is necessary because the it is in line with teaching and learning needs of teachers and students at present, as well as it is consistent with learner-centered model. Stereoscopic teaching materials help both teachers and students to be more active in teaching and learning, provide rich and systematic reference sources for students, enhance self-learning ability of students, helps students access new knowledge and enhance exchange environment and mutual learning among students.

Key words - stereoscopic teaching materials; construction principles; teaching and learning situation; block terminology; the Chinese language;

1. Mở đầu

Quan niệm và mô hình dạy học mới cùng với phương pháp dạy học – đánh giá mới đã tạo tiền đề cho sự phát triển mạnh mẽ không ngừng của việc ứng dụng khoa học kỹ thuật vào giảng dạy. Trong bối cảnh đó, việc sử dụng duy nhất một quyển tài liệu giảng dạy theo phương pháp truyền thống đã không còn phù hợp. Giảng dạy trực tuyến (còn gọi là E-learning) hoặc kết hợp dạy học trên lớp và dạy học trực tuyến (còn gọi là Blending learning) đang được sử dụng rất phổ biến ở nhiều quốc gia. Trong thời đại công nghệ thông tin, các đặc tính như thực tiễn, thích nghi, tự chủ, kiên trì và cá nhân hóa càng được thể hiện rõ ràng hơn trong việc dạy và học. Xây dựng một mạng lưới dạy học trực tuyến toàn cầu kết hợp với cung cấp tài liệu giảng dạy lập thể có hệ thống đang là xu hướng mới rất được quan tâm trên thế giới. Vì vậy, song song với việc đổi mới phương pháp dạy học, chúng ta cũng cần đổi mới tư duy về việc cung cấp tài liệu giảng dạy học tập cho sinh viên.

2. Giới thiệu về tài liệu giảng dạy lập thể

2.1. Định nghĩa

Trên thế giới, tài liệu giảng dạy lập thể hóa có nhiều tên gọi như tài liệu giảng dạy điện tử, tài liệu giảng dạy đa phương tiện... và được định nghĩa như sau: Tài liệu giảng dạy lập thể hóa được xây dựng theo quan điểm giáo dục hiện đại và kỹ thuật thông tin hiện đại. Tài liệu giảng dạy lập thể hóa lấy nền tảng kiến thức từ tài liệu giảng dạy truyền thống. Công tác biên soạn tài liệu giảng dạy lập thể

hóa lấy chuẩn kiến thức của môn học làm trọng tâm, sử dụng nhiều nguồn tư liệu (mạng internet, thông tin đa tầng...) và kết hợp với các nội dung dạy học. Tài liệu giảng dạy lập thể hóa phải đáp ứng được mục tiêu dạy học và đa dạng hóa các ứng dụng dạy học.[1]

Ở Việt Nam, trong quyền sách Lý luận dạy học đại cương của Nguyễn Ngọc Quang có nhắc đến phương tiện dạy học và được định nghĩa là "bao gồm mọi thiết bị kỹ thuật từ đơn giản đến phức tạp được dùng trong quá trình dạy học để làm dễ dàng cho sự truyền đạt và tiếp thu kiến thức, kỹ năng, kỹ xảo".[2]

Từ hai định nghĩa trên, chúng ta có thể thấy dù là tài liệu giảng dạy lập thể hay phương tiện dạy học đều đóng vai trò của một nguồn tài nguyên dạy – học mang tính tổng hợp, vừa đáp ứng nhu cầu dạy học và giáo dục trong thực tiễn, vừa thúc đẩy quá trình đổi mới dạy học cũng như nâng cao khả năng tương tác giữa hoạt động dạy và hoạt động học.

2.2. Cơ sở lý luận

Tài liệu giảng dạy truyền thống là sự thể hiện của lý luận dạy học và phương pháp dạy học, nhưng tài liệu giảng dạy lập thể là sự kết hợp cả ba bao gồm lý luận dạy học, phương pháp dạy học và khoa học kỹ thuật. Có thể thấy điểm nổi bật trong tài liệu giảng dạy lập thể chính là sự có mặt của khoa học kỹ thuật, các ứng dụng công nghệ và đa phương tiện. Thông qua công nghệ để đưa thông tin và thông qua đa phương tiện để truyền tải thông tin.[3]

Ngày nay, với phương châm lấy người học là trung tâm

¹ Đinh Hiến Kiệt, Nghiên cứu xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể, Tạp chí Giáo dục Trung Quốc, năm 2010

² Nguyễn Ngọc Quang, Lý luận dạy học đại cương, Tập 1, Hà Nội, 1986

³ Trần Kiên Lâm, Bàn về lý luận tài liệu giảng dạy lập thể và phương pháp giảng dạy lập thể, Tạp chí giáo dục điện tử ngoại ngữ Trung Quốc, 2011

của hoạt động dạy – học, giáo viên là người đưa phương tiện, sinh viên là người vận dụng phương tiện. Giáo viên cần cung cấp cho sinh viên nhiều nguồn tư liệu học tập để kích thích động cơ tiếp cận – tích lũy kiến thức của sinh viên, cung cấp môi trường học tập tốt để hình thành và nâng cao ý thức tự học của sinh viên, và nguồn thông tin trong đa phương tiện hóa dạy học phải đảm bảo tính chuẩn xác. Trong quá trình dạy học, nhằm tránh việc sinh viên tiếp nhận những kiến thức sai lệch, giáo viên cần phải nắm rõ trình độ học tập của từng đối tượng sinh viên, từ đó cung cấp công cụ, phương tiện học tập phù hợp.

Từ những cơ sở lý luận trên có thể thấy xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể sẽ thúc đẩy việc đổi mới phương pháp giảng dạy, thích ứng với nhu cầu lấy người học làm trung tâm, tăng cường khả năng tự học và tư duy sáng tạo trong sinh viên

2.3. Nguyên tắc xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể

- Động cơ: kích thích được động cơ học tập của sinh viên. Tài liệu giảng dạy cần tổng hợp được nhiều nguồn thông tin, phải có tính thực tiễn và thu hút sự chú ý của sinh viên.

- Kết cấu: phù hợp với tâm lý của từng đối tượng sinh viên, có tính hệ thống.

- Rõ ràng mạch lạc: đảm bảo đúng thứ tự dạy học, phù hợp với đề cương chi tiết, xây dựng nguồn tài liệu phù hợp theo nội dung từng bài học.

2.4. Phương pháp xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể

- **Tài liệu giảng dạy chính:** tài liệu giảng dạy chính là tài liệu giảng dạy cơ bản, phù hợp với yêu cầu dạy và học, có tính hệ thống và bao quát toàn bộ chương trình học tập của sinh viên.

- **Tài liệu giảng dạy hướng dẫn học tập:** tài liệu giảng dạy này do giáo viên tự soạn và cung cấp cho sinh viên, phải được xây dựng dựa trên tài liệu giảng dạy chính. Sau đó căn cứ vào đối tượng sinh viên, mục tiêu dạy học, nhu cầu học tập để xây dựng cho phù hợp.

- **Bộ đề thi:** khi xây dựng bộ đề cần phải khách quan, dựa vào tài liệu giảng dạy chính và tài liệu giảng dạy hướng dẫn học tập của giáo viên.

- **Tài liệu giảng dạy trực tuyến:** cung cấp thêm cho học sinh tài liệu tham khảo, các tài nguyên dạy học, các bài viết hay... một cách có hệ thống và phù hợp với nội dung dạy học.

- **Diễn đàn trao đổi:** sử dụng các chương trình web 2.0; 3.0 để xây dựng diễn đàn giúp cho học sinh có nơi để trao đổi thông tin học tập lẫn nhau.

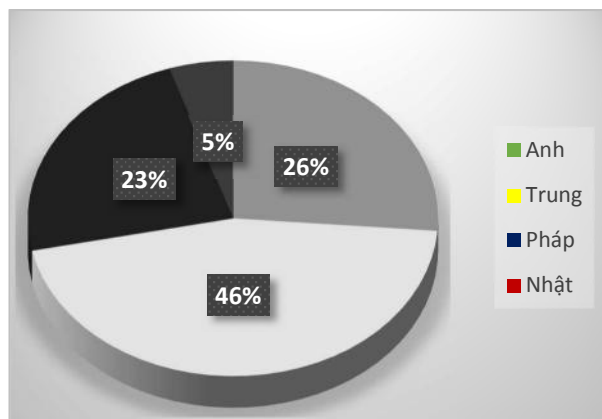
3. Thực trạng dạy và học ngoại ngữ tiếng Trung của khối chuyên ngữ tại trường Đại học Sư phạm TPHCM và một số kiến nghị trong việc xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể phục vụ cho việc giảng dạy ngoại ngữ tiếng Trung cho khối chuyên ngữ

3.1. Thực trạng

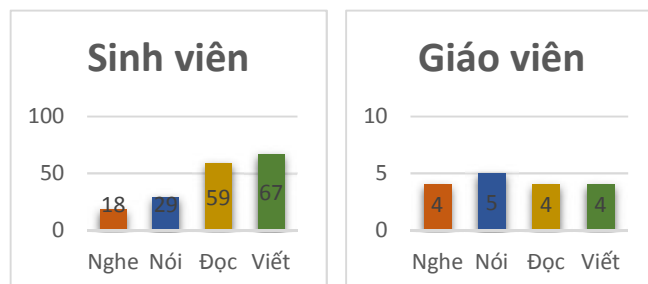
- Tháng 4 năm 2014 chúng tôi đã tiến hành khảo sát đối với sinh viên khoa tiếng Anh chọn tiếng Trung là môn ngoại ngữ không chuyên, phát ra 100 phiếu, thu được 92

phiếu trả lời của sinh viên. Ngoài ra, chúng tôi cũng tiến hành khảo sát đối với giáo viên đã và đang giảng dạy tiếng Trung cho khối chuyên ngữ, phát ra 10 phiếu, thu được 6 phiếu trả lời của giáo viên. Câu hỏi khảo sát và kết quả như sau:

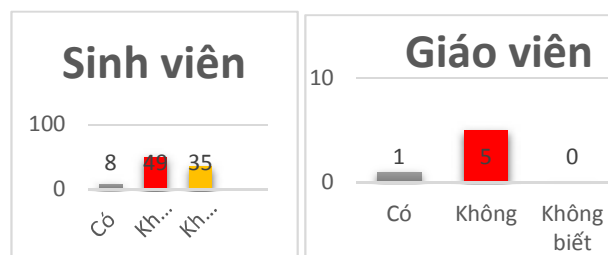
1. Môn ngoại ngữ không chuyên nào được lựa chọn nhiều nhất?

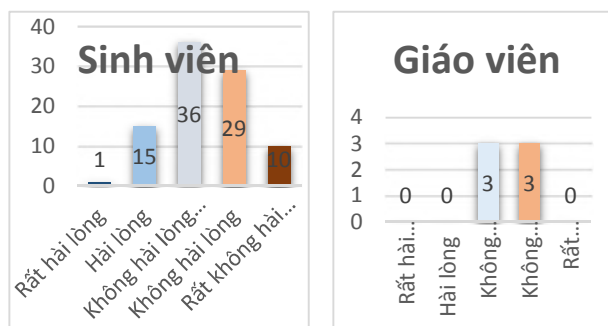
2. Kỹ năng nào được giảng dạy nhiều nhất?

3. Với chương trình học hiện nay bạn cho rằng có đạt chuẩn năng lực bậc 4/6 theo yêu cầu của Bộ Giáo dục và Đào tạo không?

4. Bạn có hài lòng với phương tiện, trang thiết bị dạy học hiện nay đối với việc giảng dạy ngoại ngữ không chuyên?

5. Bạn có đề xuất gì để thay đổi hiện trạng dạy và học ngoại ngữ tiếng Trung cho khối chuyên ngữ?

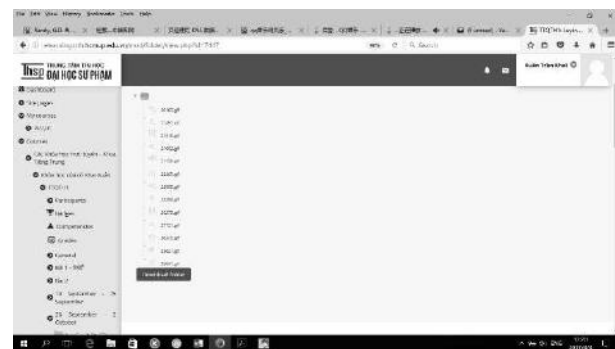
	Học sinh	Giáo viên
1	Tăng cường kỹ năng Nghe và Nói (65)	Tăng cường khả năng tự học (6)
2	Cải thiện phương pháp học và tự học (50)	Cải thiện cơ sở vật chất (5)
3	Cung cấp thêm nguồn tài liệu bổ sung (44)	Cung cấp thêm nguồn tài liệu bổ sung (3)
Khác	Tạo động lực học tập cho học sinh; bổ sung phần nghe nói vào bài kiểm tra; tái sắp xếp thời gian học tập	Đổi mới các định dạng đề thi; thay đổi tài liệu giảng dạy; thi kiểm tra xếp lớp

Từ những đề xuất này, chúng tôi cho rằng xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể mang tính hệ thống là giải pháp cần thiết để đáp ứng nhu cầu giảng dạy của giáo viên, học tập của sinh viên.

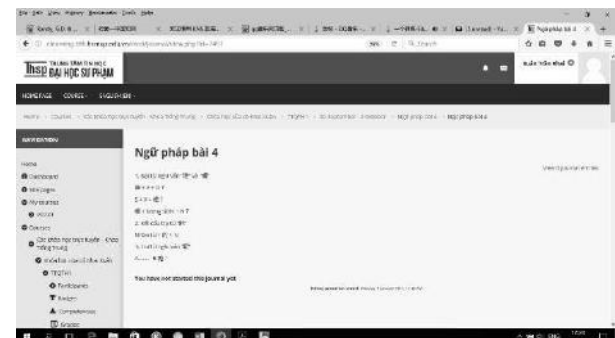
3.2. Kiến nghị

3.2.1 Tài liệu giảng dạy chính: giáo trình 301 câu đàm thoại tiếng Trung Quốc, biên soạn Khang Ngọc Hoa – Lai Tư Bình, Nhà xuất bản Trường Đại học Ngôn ngữ Bắc Kinh, đã được dịch sang tiếng Việt và do nhà xuất bản tổng hợp TPHCM phát hành, đây là giáo trình căn bản.

3.2.2 Tài liệu giảng dạy hướng dẫn học tập: gồm hướng dẫn cách viết bút thuận chữ Hán, các bài giảng ngữ pháp.... Sinh viên có thể dựa vào các tài liệu hướng dẫn học tập này để tìm hiểu các kiến thức trước khi lên lớp, việc tìm hiểu các kiến thức trước khi lên lớp giúp cho sinh viên chủ động hơn trong việc đặt câu hỏi khi gặp những vấn đề chưa hiểu trong giờ học chính thức và cũng giúp sinh viên củng cố lại kiến thức khi hoàn thành một bài học.

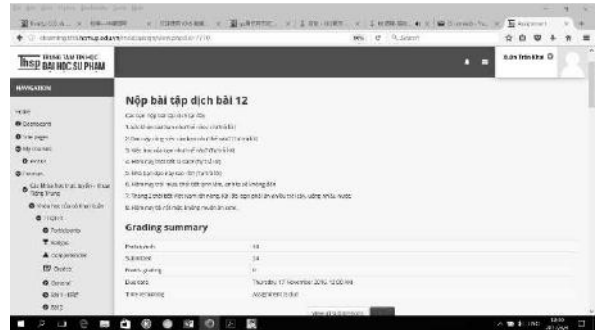
Luyện chữ viết

Kiến thức ngữ pháp

Phản luyện chữ viết và phần kiến thức ngữ pháp mà chúng tôi đã xây dựng trong hệ thống tài liệu giảng dạy lập thể hóa trong trang dạy học trực tuyến của Khoa.

3.2.3 Tài liệu đánh giá kiến thức: bao gồm các bài tập trắc nghiệm, trả lời câu hỏi, các bài dịch Việt - Trung, Trung - Việt, nội dung kết cấu đề thi phải dựa trên nội dung và chủ đề học tập. Sinh viên thông qua việc hoàn thành các bài tập để củng cố kiến thức đã học và sẽ được giáo viên phản hồi trực tiếp trong thời gian ngắn nhất. Ngoài ra sinh viên có thể thông qua các trang trò chơi, trắc nghiệm trực tuyến do giáo viên cung cấp để kiểm tra kiến thức mình đã học.

Phản bài tập dịch

Học tiếng Trung qua trò chơi

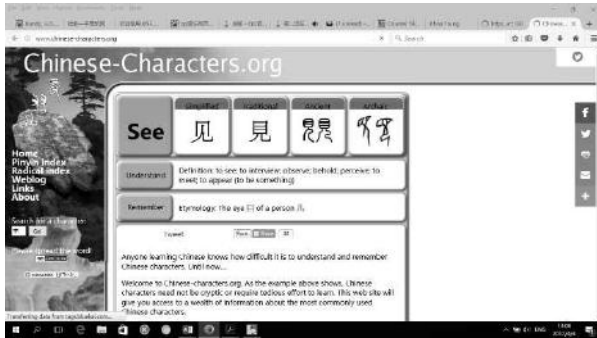
Trắc nghiệm tiếng Trung

Trắc nghiệm HSK

Hiện nay chúng tôi đã xây dựng được hệ thống bài tập dịch Việt – Trung trên trang tài liệu học tập và cung cấp cho sinh viên các trang học tập tiếng Trung thông qua việc chơi trò chơi trực tuyến, trắc nghiệm tiếng Trung và kiểm tra trình độ tiếng Trung thông qua các phần thi thử HSK.

3.2.4 Tài liệu giảng dạy trực tuyến: các video clip giảng về các cấu trúc trong ngữ pháp, hướng dẫn đọc phiên âm tiếng Trung, diễn giải cấu trúc chữ Hán....Thông qua các tài liệu giảng dạy hỗ trợ hơn sinh viên có thể lựa chọn để tìm hiểu kỹ hơn và nắm chắc hơn các kiến thức về ngữ pháp tiếng Trung, các phần phiên âm khó, các cấu trúc khó của chữ Hán.

Trang diễn giải cấu trúc chữ Hán

Video clip dạy ngữ pháp và phiên âm

3.2.5 Diễn đàn tiếng Trung: có thể thay thế cho câu lạc bộ tiếng Trung, cung cấp chủ đề theo từng tuần để sinh viên trao đổi và học hỏi lẫn nhau.... Hiện nay chúng tôi đang sử dụng phần mềm wechat để xây dựng diễn đàn dành cho từng lớp tùy theo môn học để giáo viên và sinh viên có thể tương tác bất cứ lúc nào, giải đáp thắc mắc một cách nhanh chóng cho sinh viên theo chủ đề bài học các bạn được học trong chương trình.

Diễn đàn trao đổi môn tiếng Trung Quốc tổng hợp 1

Diễn đàn trao đổi môn tiếng Trung Quốc tổng hợp 1

Xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể mang lại nhiều lợi ích và phù hợp với nhu cầu học tập của sinh viên. Ngoài việc tăng khả năng tự học của sinh viên, tài liệu giảng dạy dạng này còn cung cấp nhiều nguồn học tập cho sinh viên. Sinh viên có thể tự học ở nhà và giáo viên có thể thông qua nhiều phương thức để kiểm tra kiến thức của sinh viên.

4. Kết luận

Hiện nay, với việc đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy, sử dụng các chương trình E-learning trong các khóa học đang ngày càng phát triển, việc thay đổi phương pháp giảng dạy đồng nghĩa với việc thay đổi nguồn tài liệu giảng dạy học tập cho sinh viên. Nếu chúng ta khi lên lớp vẫn cứ cung cấp cho sinh viên một quyển tài liệu giảng dạy hoặc bài giảng của giáo viên kèm theo tài liệu giảng dạy tham khảo hoặc các bài viết tham khảo thì sự thay đổi chỉ diễn ra một chiều, không thể đáp ứng được nhu cầu tìm tòi và học hỏi kiến thức của sinh viên. Ngoài ra với lượng kiến thức khổng lồ trên mạng nếu chúng ta không giúp sinh viên hệ thống lại thì có thể sinh viên sẽ tiếp nhận những kiến thức sai hoặc không chính xác vì không có sự kiểm chứng.

Vì vậy, việc xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể hiện nay đối với các ngành ngoại ngữ nói chung và ngoại ngữ tiếng Trung dành cho khối chuyên ngữ nói riêng là hết sức cần thiết, vì không những cung cấp cho sinh viên nguồn kiến thức có hệ thống và đa dạng, tăng cường khả năng tự học của sinh viên và tiêu chí lấy người học làm trung tâm, mà còn giúp giảng viên tiếp cận được phương pháp giảng dạy mới đó là phương pháp giảng dạy lập thể. Phương pháp này đòi hỏi giảng viên phải kết hợp toàn diện các mặt như công nghệ, dạy học, tìm tòi, biên soạn...

Bài viết chỉ dừng ở góc độ đưa ra một số kiến nghị cho việc xây dựng giáo trình lập thể cho ngoại ngữ tiếng Trung dành cho khối chuyên ngữ. Về việc xây dựng thể nào, nội dung ra sao chúng tôi rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến của những nhà chuyên môn có uy tín để bài viết của chúng tôi có thể hoàn thiện hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đinh Hiến Kiệt, Nghiên cứu xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể, *Tạp chí Giáo dục Trung Quốc*, năm 2010.
- [2] Nguyễn Ngọc Quang, Lý luận dạy học đại cương, Tập 1, Hà Nội, 1986.
- [3] Trần Kiên Lâm, Bàn về lí luận tài liệu giảng dạy lập thể và phương pháp giảng dạy lập thể, *Tạp chí giáo dục điện tử ngoại ngữ Trung Quốc*, 2011.
- [4] Lý Thao, Xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể trực tuyến các môn mũi nhọn, *Tạp chí Giáo dục hiện đại Trung Quốc*, năm 2010.
- [5] Lý Kiến Thực, Xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể cho môn khâu ngữ tiếng Anh, Kỳ yếu trường đại học Hàn Sơn, 2011.
- [6] Triệu Học Văn, Kiến nghị về việc xây dựng tài liệu giảng dạy lập thể cho môn tiếng Anh thương mại, *Tạp chí giáo dục điện tử ngoại ngữ Trung Quốc*, 2003.
- [7] Dương Tiểu Bình, Thành tựu và vấn đề xây dựng giáo trình tiếng Trung dành cho người nước ngoài, Kỳ yếu trường Đại học Hồ Bắc, 2011.
- [8] Cần Trục, Tổng hợp nghiên cứu về việc xây dựng giáo trình tiếng Trung dành cho người nước ngoài, *Tạp chí khoa học xã hội*, 2011.

(BBT nhận bài: 23/11/2016, hoàn tất thủ tục phản biện: 05/4/2017)